

ՆԱՐԵԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ՅԻՍՈՒՄԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀՐԱԾՔԻ ՀԱԿԻՐԾ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՎ ՀԱՆՈՒ ԱԽԵՏԱՐԱՆ Բ 1-12

ԿԱՆԱՅԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Չորրորդ Աւետարանը Գրուած է Chaistic յօրհնուածքով եւ շարադրութեամբ: Chaism-ը գրութեան յատուկ արուեստ մըն է: Այն, ինչ որ հեղինակը արտայայտած է իր շարադրութեան սկիզբը, նոյնամանա ձեռով կրկնուած է իր պատմուածքի վերջաւորութեանը (տե՛ս ընդգծուած բնագիրը): Պատմութեան միջին մասը դարձած է պատմուածքին նպատակակէտը: Chaism-ի գործածութիւնը Հին եւ Նոր Կտակարաններուն մէջ, այլեւ յունական եւ հռոմէական գրականութեանց մէջ ժողովրդականութիւն ունեցող գրութեան ձեռ մըն էր դիւրութեամբ ըմբռնելու եւ մեկնելու համապատասխան բաժիններով:

Ես մտադիր չեմ ներկայացնելու Chaism-ի ամբողջական ուսումնասիրութիւնը, այլ մի քանի խօսքով ընդգծելու Չորրորդ Աւետարանի գրութեան հարուստ արուեստը: Ես հիմնականօրէն պիտի կեդրոնանամ Կանայի Նարսանիքի (Յովհ. Բ 1-12) բացաւորութեան վրայ:

ԲՆԱԳԻՐ

Եւ յաւուրն երրորդի հարսանիք էին ի Կանա Գալիլեացոց, եւ անդ էր մայրն Յիսուսի. Կոչեցաւ եւ Յիսուս եւ աշակերտքն նորա ի հարսանիսն:

Եւ ի պակասել գինւոյն՝ ասէ մայրն ցօխուս. Գինի ոչ ունին: Եւ ասէ ցնա Յիսուս. Զի կայ իմ եւ քո, կին դու. չեւ է հասեալ ժամանակ իմ: Ասէ մայրն նորա ցոպասաւորսն. Որ գինչ ասիցէ՝ ձեզ՝ արասցիք:

Անդ էին թակոյք կճեայք վեց՝ ըստ սրբութեանն հրէից. քանէին մի մի ի նոցանէ մարս երկուս կամ երիս: Ասէ ցնոսա Յիսուս. Լցեք զթակոյկսդ ջրով. եւ լցին զնոսա մինչեւ ի վեր: Եւ ասէ ցնոսա. Արդ առէք եւ բերէք քաճարապետիդ: Եւ նոքա բերին:

Եւ իբրեւ ճաշակեաց քաճարապետն զջուրն գինի եղեալ, եւ ոչ գիտէր ուստի իցէ, բայց սպասաւորքն գիտէին՝ որք արկին զջուրն: Խօսի ընդ փեսային քաճարապետն

և ասէ. Ամենայն մարդ զանոյշ **գինին** յառաջագոյն պաշտէ, և յորժամ արբենան՝ յայնժամ գյոռին. դու պահեցնր զանոյշ **գինիդ** մինչև ցայժմ:

Ջայս արար սկիզբն նշանաց **Յիսուս ի Կանա Գալիլեացոց**, և յայտնեաց զփառս իւր. և հաւարացին ի նա **աշակերտքն** նորա: Յեր այսորիկ էջ **Յիսուս** ի Կալիւստնաում ինքն և **մայր** իւր և **եղբարք** իւր, և անդ լինէր ոչ բազում ինչ **աւուրս**:

ԶՈՒԳԱՆԵԱՒԿԱՆ ՅՈՐԻՆՈՒՄԾՔ

Ա **Յիսուս**, **Իր մայրը** և **Իր աշակերտքները** **Կանայի մէջ** Բ 1-2

Բ **Գինի** և **սպասաւորներ** Բ 3-5

Գ **Ջուրը** **գինիի փոխուիլ** Բ 6-8

Բ' **Գինի** և **սպասաւորներ** Բ 9-10

Ա' **Յիսուս**, **Իր մայրը** և **Իր աշակերտքները** **Կանայի մէջ** Բ 11-12

Կարգ մը Ս. Գրոց մեկնիչներ կ'որանան այս ճշման պատմականութիւնը և զայն կ'ընդունին որպէս Աստուածաբանական տեսութիւն, ենթադրելով, որ հրաշք չկատարուեցաւ հարսանեաց ընթացքին: Ջուրի փոխումը գինիի կատակ մըն էր տաճարապետին կողմէ: Հարսանեաց օրը ջուրի մատուցում տեղի ունեցաւ: Ներկաները (որոնք հարբած էին) ջուր ըմպեցին գինիի փոխարէն: Այս սխալ լուրն ու տարածակամութիւնը տարածուեցաւ Կանայի շրջանը՝ դառնալով հրաշագործութեան պատում: Սակայն մերժել Քրիստոսի հրաշքները՝ կը ճշմանկէ ուրանալ Ամոր Ս. Յարութիւնը: Քրիստոնէութիւնը գոյութիւն չի կարող ունենալ առանց մեր Տիրոջ Յարութեան զօրութեան: Հետեւաբար, անընդունելի և հակաքրիստոնէական գաղափար է մերժել այս հրաշքի պատմականութիւնը:

Որոշ Ս. Գրոց մեկնիչներ կը հաւատան, որ Յիսուսի առաջին հրաշքի ձեւաւորման պատումին մէջ առասպելական տարրեր գոյութիւն ունին, քաղուած Դիոնիսիոսի առասպելէն: Ամէն տարի Դիոնիսիոսի տօնակատարութեան օրը տաճարի աղբիւրէն գինի կը բխէր ջուրի փոխարէն: Էլիսի մէջ, Դիոնիսիոսի տօնէն մեկ օր առաջ, երեք դատարկ թակոյկներ կը տեղաւորէին տաճարին մէջ և յաջորդ առաւօտեան դատարկ թակոյկները գինիով լեցուած կ'ըլլային: Այս հրաշքը յայտնի էր որպէս Աստուածայայտնութեան Օր, որ կը կատարուէր Յունուար 5-6-ին:

Հին Կտակարանին մէջ, հարսանեաց ըմբռնումը խորհրդանշէր Եր Մեսիայի զայստեան (Ովսէ Բ 16-25): Այս միջին սերտօրէն կապուած է Ս. Գրքի իմաստասիրական գրականութիւնը: Առակաց գիրքը կը մկարագրէ, թէ ինչպէս իմաստունը խրախճանք կը պատրաստէ մարդկանց համար, հրաւիրելով զանոնց ուտելու իր հացը և խմելու իր գինին (Առակաց Թ 5-9): Օգտուիլ իմաստունի սեղանէն՝ կը խորհրդանշէ ընդունիլ անոր պատգամը: Այս գաղափարը անելի պիտի յստականայ, երբ Յսուս Ինքը ըլլայ Հացն Կենաց (Յովհ. Զ 4):

Կանայի մէջ Յիսուս կը ներկայանայ որպէս Իմաստուն՝ հայթայթելով ներկաներուն գիմի: Այն գիմին, որ Յիսուս կը հայթայթէ, տարբեր է սովորական գիմիէն: Յիսուսի հայթայթած գիմին արժէքատուր եւ ամենաընտիր գիմին է, որ ոչ ոք համտեսած է տակաւին:

Յիսուսի առաջին նշանը յայտնի է մեզ որպէս Աստուածայայտնութեան հրաշք, որովհետեւ Իր առաջին հրաշքի շնորհիւ (ըստ Յովհաննոս Աւետարանի) Ան ի յայտ եկաւ որպէս Աստուծոյ Որդին եւ բացայայտեց Աստուծոյ փառքը: Քանի որ Չորրորդ Աւետարանիչը կը նշէ այս հրաշքը որպէս «սկիզբն նշանաց Յիսուսի ի Կանա Գալիլէացոցն», Ս. Գրոց շատ մեկնիչներ կը հաւատան, որ հեղինակը օգտագործած է յատուկ աղբիւր մը, որ կ'ընդգրկէր հրաշքերու ժողովածո:

«Թուղթ Առաքելոց»ը, որ պարականոն մամակ մըն է, կը նկարագրէ Յիսուսի կեանքն ու առաքելութիւնը: Այս մամակին մէջ հեղինակը կը յիշատակէ հարսանեաց դէպքը՝ տեղեկացնելով, որ Յիսուս Իր մօր եւ եղբայրներուն հետ հրաւիրուած էր, եւ Ան ջուրը գիմիի փոխեց: Այս վկայությունը ցոյց կ'ուտայ, որ Յիսուսի առաջին հրաշքը ժողովրդականութիւն վայելող Հրաշքերէն մին է, թէեւ համատես Աւետարաններուն մէջ ոչ մէկ վկայութիւն կայ այս մասին: Չորրորդ Աւետարանիչը հաւանաբար յատուկ նշաններու աղբիւր օգտագործած է, որ միւս երեք աւետարանիչները անտեղեակ էին:

Առաջին հրաշքին մէջ, ինչպէս նաեւ յաջորդող Հրաշքներուն մէջ, աւետարանիչի հիմնական նպատակը չէր ընդգծել ջուրը գիմիի փոխաւորը, Մարիամի բարեխօսութիւնը, եւ ոչ ալ տաճարապետին զարմանքը: Հրաշքի կեդրոնացումը Յիսուսի անձին բարձրացումն է, որ ուղարկուած էր Հօրմէ բերելու աշխարհի փրկութիւն:

Կարելոր է իմանալ հրեաներու սովորութիւնը առաջին դարուն հարսանեաց սովորութեանց վերաբերեալ: Թէեւ շատ քիչ տեղեկութիւններ գոյութիւն ունին այս խնդրին շուրջ, սակայն բաւարար ապացոյցներ կան վկայելու այդ մասին: Ըստ Ժամանակի սովորութեան, փեսայի ծնողքը կամ ալ փեսան ինքը պատասխանատու էր հիւրերու ընդունելութեանց, նշանաւորքի եւ ամուսնութեան ուխտին կարգաւորութեանց: Հարսանեաց տօնախմբութիւնը երեքէն մինչեւ եօթը օր կը կատարէին մի քանի պատճառներով: Նախ՝ ճամբորդութեան դժուարութեանց համար, ապա՝ ընտանեկան հազուագիւտ տեսութեան պատճառով: Բնականաբար, ամբողջ ժամանակը կ'անցնէին խրախճանքով, եւ ներկաներուն մեծամասնութիւնը կը հարբեցանային:

Ըստ Թալմուտի, իւրաքանչիւր հիւր պարտաւոր էր նիւթական օժանդակութիւն հայթայթել: Ըստ հին Միջին Արեւելեան մտայնութեան, ընտանիքի պարագաները իրաւունք ունէին դատի տալ անոնց, որոնք հարկաւոր հարսանեաց նուէր ձախողեցան կատարել: Ժամանակակից մտայնութեան համաձայն, այս գաղափարը ծիծաղելի կը թուի: Անոնք, որոնք աղքատ էին, գթաբար կը հրաւիրուէին եւ պարտաւոր չէին որեւէ նուէր կամ դրամական օժանդակութիւն հայթայթել: Ազնուականները կը հրաւիրուէին որպէս պատուաւոր հիւրեր եւ պարտաւորութեանց տակ չէին որեւէ

նուերի եւ միջակամ օժանդակութեանց, սակայն չհայթայթելու պարագային հասարակ ժողովուրդի դասակարգէն ստորադաս կը մկատուէին: Սկզբունքօրէն այն հիւրերը, որոնք նուէրներ կը բերէին, կ'ուրախանային փեսային հետ, բայց ոչ անոր հաշուին: Հետեւաբար, երբ Կանայի հարսանեաց ընթացքին գինին հատաւ, առաւել քան ընկերային տագնապի առաջ կը գտնուէին: Փեսան եւ իր ընտանիքը կարող էին դատի տալ անոնց, որոնք օրուան գինին մոտիւրեցին:

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ

Այս յայտնութեան հրաշքը կարելի է բաժանել չորս մասի

1. Բ 1-2 Ներածութիւն
2. Բ 3-5 Հրաշքի պատրաստութիւն
3. Բ 6-8 Զուրը գինիի փոխուիլը
4. Բ 8-12 Վերջաբան

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ - Բ 1-2

«Եւ յաւուրն երրորդի հարսանիք էին ի Կանա Գալիլեացոց, եւ անդ էր մայրն Յիսուսի: Կոչեցաւ եւ Յիսուս եւ աշակերտքն մորա ի հարսանիսն»:

Այս հրաշքի պատումը կ'սկսի օրուան մշտնջող. «Եւ յաւուրն երրորդի»: Այս օրուան վերաբերեալ շատ կարծիքներ արտայայտած են Ս. Գրոց մեկնիչներ՝ ճշտելու հրաշքին ճշգրիտ օրը: Այն մկրտութեան պատումի (Յովհ. Ա. 29-34) երրորդ օրն է, առաջին օրը մշտնջող Յովհ. Ա. 35-ի մէջ եւ երկրորդ օրը Ա. 43-ի մէջ: Կարգ մը մեկնիչներու կարծիքով «յաւուրն երրորդի» արտայայտութիւնը սիմբոլիկ մշանակութիւն ունի: Ան մասնաւոր վկայութիւն մըն է, որ կը յիշեցնէ ընթերցողին Յիսուսի յարութեան երեք օրերը: Թէեւ իմ կարծիքով այդ անհաւանական կը թուի ըլլալ: Հնարաւոր է, որ Չորրորդ Աւետարանիչի ցանկութիւնն է մերկայացնել շաբթուայ եօթ օրեր՝ բանալու իր Աւետարանը Յիսուսի առաքելութեամբ:

ՉՈՐԵՔԵԱԲԹԻ - Առաջին օր - Յովհաննէս Մկրտչի վկայութիւնը իր կեանքին մասին (Ա. 19-28):

ՀԻՆԳԵԱԲԹԻ - Երկրորդ օր - Յովհաննէս Մկրտչի վկայութիւնը Յիսուսի մասին (Ա. 29-34):

ՈՒՐԱԲԹ - Երրորդ օր - Երկու աշակերտներ կը հետեւին Յիսուսի (Ա. 35-39):

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ - Չորրորդ օր - Սիմոն Պետրոս կը հետեւի Յիսուսի (Ա. 40-42):

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ - Հիմնդրորդ օր - Փիլիպոս եւ Նաթանայէլ: Յիսուսի առաքելութեան սկիզբը Գալիլիայի մէջ (Ա. 43-50):

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ - Վեցերորդ օր - Երկու օրերէն մին մշուած գլուխ Բ 1 համարին մէջ:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ - Եօթներորդ օր - Յիսուս Կանա թաղաքին մէջ (Բ 2-11):

Այն իրողութիւնը, որ շաբաթը կ'սկսի Չորեքշաբթի օր, կարեւոր է: Ըստ հնագոյն արեգակնային օրացոյցի, շաբթուայ առաջին օրը Չորեքշաբթին էր: Յովհաննոս Աւետարանի Ա գլուխի 35-39 համարները կատարուեցան Ծաբաթ օրը: Հետեւաբար գլուխ Բ 2 Չորեքշաբթի պիտի ըլլայ, քանի որ այդ օրը, ըստ Թալմուտի օրէնքներու՝ կոչւեալու հարսանեաց համար մախատեսուած էր: Այս եօթ օրուայ տեսութիւնը համոզիչ կը թուի, սակայն դժուար է փաստել հարսանիքի ճշգրիտ օրը:

Աւետարանիչը չի տեղեկացներ ո՛չ փեսային, եւ ո՛չ ալ հարսին անհատականութեան մասին: Կարծիքներ արտայայտուած են, որ Նաթանայէլը փեսան պէտք է ըլլայ, քանի որ ան Կանա թաղաքէն էր (Յովհ. ԺԱ 2), որ կոչուած էր Քրիստոսի կողմէ Իրեն հետեւելու: Անտելի է փաստել Նաթանայէլին փեսացու ըլլալը: Եթէ իրապէս ինքն էր փեսան, Աւետարանիչը մշտն կ'ըլլար փեսացոյին անունը: Ուրիշներ կը հաւատան, որ Սիմոն Նախանձալոյզն էր փեսան եւ կամ ալ Յիսուսի «եղբայրներ»էն մին: Մեր ուսումնասիրութեան մէջ փեսային կամ հարսին էութիւնը կարեւոր դեր չունի:

Չորրորդ Աւետարանիչը չի նկարագրեր Յիսուսի ծննդաբանութիւնը: Ան կը մախըմտորէ ամփոփ կերպով նկարագրել աշխարհի ստեղծումը, Արարիչը, Բանը, որն է Իր Որդին Յիսուս Քրիստոս: Աւետարանիչը չի մշեր Յիսուսի ծնողքին մասին միանշան Իր առաջին հրաշքին օրը: Յովհաննոս Աւետարանի մէջ Մարիամը ճանչուած չէ իր առաջի անունով, այլ կը ներկայանայ որպէս «մայրն Յիսուսի», որ մեծ դեր ունի փեսային տունը: Կոչուիլ «մայրն Յիսուսի» ստորադաս տիտղոս մը չէ: Արաքներու մէջ այսօր կոչուիլ «մայրն այսինչի» յարգալից տիտղոս մըն է այն կնոջ համար, որ բախտաւոր եղած է ծնելու արու զաւակ:

Յիսուսի մօր ներկայ գտնուիլը հարսանեաց խրախճանքին կ'ապացուցէ, որ ան բարեկամական կապ ունէր կա՛մ փեսային, կա՛մ ալ հարսին ընտանիքին հետ: Հակառակ պարագային ան ալ հրաւիրեալներու ցուցակին մէջ պիտի ըլլար: Մարիամի մասին բնագիրը կը հաստատէ, թէ «անդ էր մայրն Յիսուսի», իսկ Յիսուսի եւ իր աշակերտներու մասին կը վկայէ «Կոչեցաւ եւ Յիսուս եւ աշակերտքն ճորա»: Մեծ տարբերութիւն կայ «Կոչեցաւ»ի եւ «անդ էր» արտայայտութեան միջեւ: «Կոչեցաւ»ը պաշտօնական բնոյթ ունի, իսկ «անդ էր» արտայայտութիւնը՝ ոչ պաշտօնական: Կարելի է ենթադրել, որ Յիսուս «Կոչեցաւ» պաշտօնապէս ներկայ գտնուելու հարսանեաց տօնախմբութեան: Ան հարսանեաց արարողութեան մաս կազմեց: Բաւարար տեղեկութիւններ չկան փաստելու վերոյիշեալ ենթադրութիւնը: Հնարաւոր է, որ փեսան Յիսուսի մանկութեան բարեկամն էր, կամ ալ Յիսուս Կանա շրջանի մէջ

յարգուած վարդապետներէն մին էր: Անընդունելի է մաւն այն տեսութիւնը, որ փեսային ընտանիքը չքատր էր, քանի որ անոնք սպասաւորներ, տաճարապետ եւ շատ հրաւիրեալներ ունէին: Ենթադրելի է, որ անոնք մեծ տուն ունէին:

Նախքան հրաշագործութիւնը, Յիսուս ժողովրդականութիւն վայելող վարդապետ չէր տակաւին: Իր գերբնական կարողութիւններուն մարդիկ անտեղեակ էին եւ տակաւին իր առաքելութեան մախալկաբնական շրջանն էր: Եթէ ենթադրենք, որ այս հարսանիքի փեսան իր աշակերտներէն մին էր, խնդիր պիտի չըլլար բնագրին մէջ շեշտելու «եւ Յիսուս» արտայայտութիւնը, այլ բնագիրը պիտի ըսէր. «անդ էր Յիսուս»: «Եւ» շեշտուիլը կարեւոր կէտ մըն է մատնանշելու որ Յիսուսի մասնակցութիւնը որպէս պաշտօնական հիւր իր աշակերտներով կենսական եւ նշանակալից էր:

Ի՞նչու Յիսուսի աշակերտները հրաւիրուած էին: Յիսուս երբեք առանձին չէր ճամբորդէր: Ան գիտէր ու քաղաքներ կ'այցելէր իր աշակերտներուն հետ: Թէեւ եթէ հետեւիք Աւետարանի ժամանակագրութեան, Յիսուս միայն հինգ աշակերտներ ունի կոչուած գլուխ Ա. 35-51 համարներուն մէջ: Բայց «աշակերտք» բառը Չորրորդ Աւետարանին մէջ տասներկուքին կը վերաբերի եւ ոչ միայն հինգ աշակերտներուն: Անոնք, որոնք կոչուեցան գլուխ Ա.-ին մէջ, դարձան Յիսուսի անմիջական հետեւորդները: Կարելի է, որ բաց միջոց մը կայ գլուխ Ա. 35 - Բ. 2-ի միջեւ, որտեղ յստակ արձանագրութիւններ կային Յիսուսի աշակերտներուն կոչման մասին, որ այժմ կորսուած է:

ՀՐԱԾՔԻՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

«Եւ ի պակասել գինւոյն՝ ասէ մայրն ցՅիսուս. Գինի ոչ ունիմ: Եւ ասէ ցմա Յիսուս. Զի կա իմ եւ քո, կին դու. չեւ է հասեալ ժամանակ իմ»:

Յստակ է, որ փեսան հրաւիրեց մեծ բազմութիւն մը, որովհետեւ գինին պակսեցաւ: Ան ճանչուած անձ մը կրնայ ըլլար Կանայի մէջ, եւ անակնկալ հիւրեր մաս կազմեցին հարսանեաց խրախճանքին: Երբ գինին հատաւ, Յիսուսի մայրը Անոր ուշադրութեանը բերաւ: Մարիամ փորձեց իր զակին ուշադրութիւնը գրաւել, որպէս զի Ան հրաշք մը գործէ: Յիսուս հրաշքներ գործե՞ց կամ ալ իր գերբնական զորութիւնը բացայայտե՞ց պատահական շրջանին: Կանոնական Աւետարաններուն մէջ ոչ մէկ վկայութիւն կայ: Մարիամին մտահոգութիւնը հարսանեաց ընթացքին ենթադրել կուտայ, որ Յիսուս կարելի է նախօրօք լայտնաբերած էր իր գերբնական կարողութիւնները, քանի որ Մարիամ խնդրին անմիջական լուծում կ'ակնկալէր: Ի՞նչու Մարիամ մտահոգ էր այս հարցով, եւ ոչ թէ ընտանեաց պարագաները: Կարելի է ենթադրել, որ Մարիամ ուրիշ կանանց հետ տնային ծառայութեանց գործին մէջ էր եւ տեղեակ էր ուտելիքի եւ ըմպելիքի քանակութեանց մասին: Հնարաւոր է, որ Մարիամ կ'օգնէր փեսային մօրը, եւ մօրմէն իմացաւ գինիի հատման լուրը:

Կարգ մը Ա. Գրոց մեկնիչներ կը հաւատան, որ Մարիամ ինքը բերաւ օրում գի-
նին որպէս նուէր հարսանեաց զոյգերուն: Թէեւ անհեթեթ կը թուի Մարիամի գինի
նուիրելը, քանի որ սովորութիւն չէ կանանց համար (մանաւանդ Միջին Արեւելեան
երկիրներու մէջ) գինի բերել որպէս նուէր: Կարելի է ենթադրել, որ Մարիամը միշտ
կը բաժնէր իր մտահոգութիւնը իր զաւակին հետ: Յիսուսի ժամանակաշրջանին կա-
նայք ընդհանրապէս ինքնավար եւ ինքնագլուխ անձեր չէին: Այս պարագային,
Յովսէփը կարելի է մահացած էր, եւ ան ամբողջապէս կախեալ էր իր Որդուն: Իր
միակ միախորտութիւնը իր զաւակն էր: Ան կ'ակնկալէր, որ իր զաւակը պիտի իմա-
նար ինչ ընել, եւ ի՞նչպէս նոր գինի հայթայթել: Ան իր խոր սիրտէն գիտէր, որ Յի-
սուս ունէր գերբնական զօրութիւն, կարողութիւն եւ իշխանութիւն ընելու անկարե-
լին:

Մարիամի ակտիւ միջամտութիւնը ապշեցուցիչ է: Անոր ղեկավարելու հմտու-
թիւնը բացայայտ է: Ան իր մայրական իշխանութիւնը կ'օգտագործէ: Ան քաջ գիտէ,
որ Յիսուս կարողութիւն ունի հրաշք գործելու, քանի որ Ան «Էմմանուէլ»ն է: Մարի-
ամ գիտէր, որ հրեշտակները խօսեցան անոր հետ նախքան Յիսուսի ծնունդը: Ան
գիտէր, որ աստուածային տնօրէնութեամբ յղացաւ իր մէջ: Ան գիտէր, որ Յիսուս
Մեսիան էր, եւ իր հրամանով Մարիամ ցանկացաւ, որ Յիսուս բացայայտէ բոլորին
«Աստուծոյ Փառքը»:

Այս ապշեցուցիչ իրավիճակի մէջ Յիսուս կ'ըսէ. «Ջի կայ իմ եւ քո, կին դու. չեւ է
հասեալ ժամանակ իմ»: Մէկ խօսքով. «Ինչ կ'ուզես ինձմէ»: Այս սեմական արտա-
յայտչական ձեւ մըն է, որ կը նշանակէ. «Ի՞նչ ըրած եմ քեզի, որ դու ինձի այս ըրիր»
(Դատ. ԺԱ 12): Եբրայեցերէն լեզուով այս խօսքը ունի քանի մը նշանակութիւն.
1. «Ինչու կը խանգարես զիս» կամ ալ 2. «Ինչ գործ ունիս, ի՞նչպէս միջամտիս եմ»:
Այս հատուածը բաւական խրթին համար մըն է կատարելապէս ըմբռնելու, քանի որ
ունի զգայական, հոգեբանական եւ ընկերային ծանր իրավիճակ:

«Ջի կայ իմ եւ քո» մի խօսքով կը նշանակէ «Այս մեր մտահոգութիւնը չէ»: Եթէ
վերջին խօսքը ճշմարիտ է, այս պարագային անկարելի է, որ Մարիամ գինին պար-
գետող անձը ըլլար: Որեւէ ձեռով որ մէկը փորձէ մեկնաբանել, որական կամ բացա-
սական, հարցը կը մնայ անպատասխան եւ անորոշ: Վաղ Եկեղեցոյ հայրերը հաս-
կացան վերոյիշեալ խօսքը որպէս Յիսուսի բարկութիւն Մարիամի: Անշուշտ բնա-
գրին մէջ յստակ լարուածութիւն կայ Յիսուսի եւ Մարիամի միջեւ: Յիսուսի պատաս-
խանը կոշտ է: Ան ճնշուած կ'զգայ իր մօր կողմէ կատարելու իր առաջին հրաշքը:
Թէեւ «Կին դու» արտայայտութիւնը փորձ մը չէ արժեզրկելու կամ պատուազրկելու
Մարիամին: Մարիամ, ընդհակառակը, յիշուած է չորս անգամ Ա-ԺԲ գլուխներուն
մէջ:

Գիտակցելով, որ կոշտ պատասխան տուաւ իր մօրը, Յիսուս կը պարզաբանէ
իր մտահոգութիւնը եւ կը բացատրէ՝ ըսելով. «Ձեւ է հասեալ ժամանակ իմ»: Արդեօք
Մարիամ հասկցա՞ւ Յիսուսի «ժամանակ»ի մասին: Յստակ է, որ Մարիամ մտիկ
չըրաւ Անոր եւ պահանջեց իրմէ, որ կատարէ իր առաջին նշանը: Ապա Մարիամ

հրաման տուաւ սպասաւորներուն օտարոտի տան մէջ ու ըսաւ. «Որ զինչ ասիցէ ձեզ՝ արասջիք»: Սպասաւորները հնազանդեցան անոր հրամանին եւ ըրին, ինչ որ պահանջեց: Ինչո՞ւ սպասաւորները չխորհրդակցեցան իրենց տաճարապետին հետ: Ոչ մէկ տեղեկութիւն կայ այս հարցով:

Յիսուս ինքն իր վրայ կը վերցնէ տաճարապետի պաշտօնը, եւ սպասաւորները որպէս իր աշակերտները կը հետեւին Անոր պատուէրին՝ առանց հարցաքննելու Անոր: Աւետարանի մէջ ոչ մէկ տեղեկութիւն կայ, թէ ի՞նչպէս Մարիամ համոզեց Յիսուսին եւ ի՞նչ ըսաւ Անոր, որ Յիսուս իր միտքը փոխեց եւ կատարեց իր առաջին հրաշքը: Պակաս միջոց կայ Յիսուսի հարցումին եւ Մարիամի խիստ պահանջին միջեւ: Հնարաւոր է, որ կորսուած երկխօսութիւն գոյութիւն ունէր, որ Յիսուս համոզուեցաւ եւ կատարեց իր մօր հրամանը: Աւետարանիչը անկարելորդ անկատած է արձանագրել որոշ մանրամասնութիւններ, քանի որ ոչ մէկ կարելորութիւն պիտի տայ բնագրին զարգացման համար:

ՋՈՒՐԸ ԳԻՆԻԻ ՓՈԽՈՒԻԼԸ

«Ասէ մայրն Նորա ցապասաւորսն. Որ զինչ ասիցէ ձեզ՝ արասջիք: Անդ էին թակոյկը կճեայք վեց՝ ըստ սրբութեանն հրէից. տանէին մի մի ի նոցանէ մարս երկուս կամ երիս: Ասէ ցնոսա Յիսուս. Լցէք զթակոյկսդ ջրով. եւ լցին զնոսա մինչեւ ի վեր: Եւ ասէ ցնոսա. Արդ առէք եւ բերէք տաճարապետիդ, եւ նոքա բերին»:

Վեց հսկա թակոյկներ գրեթէ 480-700 լիտր արդէն պատրաստ կային տան մէջ: Ըստ հրէական օրէնքներու «վեց» թիւը անկատարութեան խորհրդանիշ էր: Հեղինակը կը բացատրէ, թէ ինչու վեց թակոյկներ տան մէջ տեղաւորուած էին, քանի որ տարօրինակ կրնայ թուիլ անոնց, որոնք ծանօթ չէին հրէական սովորութեանց: Լուսցման ծէսը (Ղուկ. Բ 22, Ե 14) յատուկ մաքրման արարողութիւն մըն էր, որ կը կատարէին ճաշէ առաջ եւ ետքը: Վեց թակոյկները հաւանաբար տեղաւորուած էին այնտեղ ձեռքերու լուսցման համար:

Յիսուս կը պատուիրէ սպասաւորներուն լեցնել թակոյկները ջրով: Ապա կը հրամայէ անոնց՝ ըսելով. «Արդ՝ առէք եւ բերէք տաճարապետիդ»: Այստեղ սպասաւորները Յիսուսի աշակերտներուն դերը կը կատարեն: Անոնք Յիսուսի կը ծառայեն, մինչ իր աշակերտները ոչ մէկ դեր ունին: Անոնք միայն հիւրեր են: Սպասաւորները տեղեակ են Յիսուսի կատարած ճշմանէն, մինչ իր աշակերտները անտեղեակ են կատարուած հրաշքէն: Կարելի է ենթադրել, որ սպասաւորները լսած էին Յիսուսի առաքելութեան եւ քարոզչութեան մասին եւ համոզուած էին, որ Ան կարողութիւն ունէր հրաշք կատարելու, թէն բնագիրը կը վկայէ, որ այս հրաշքը Յիսուսի առաջին ճշման էր: Երբ Յիսուս պատուիրեց սպասաւորներուն լեցնել թակոյկները ջրով, հնարաւոր է, որ իր աշակերտներն ու իր մայրը ներկայ էին այդ պահուն:

Թէեւ դժուար է վկայութիւն տալ այս մասին, քանի որ բնագիրը լուր կը մնայ այս հարցին շուրջ: Բնագիրը կը տեղեկացնէ ընթերցողին, որ երբ Յիսուս իր առաջին հրաշքը գործեց եւ յայտնեց իր Հօր Փառքը, «հաւատացին ի նա աշակերտքն նորա»: Թէեւ աշակերտները հաւատացին Յիսուսին որպէս Աստուծոյ Որդի իր Հրաշափառ Յարութենէն ետք:

Հետեւաբար, աշակերտները, որոնք ընտրուած էին դառնալու Յիսուսի վկաները, ներկայ չեղան Յիսուսի անմիջական հրաշքին: Յիսուսի աշակերտները մաս չկազմեցին տեսնելու իր հրաշքի անմիջական պահը, այլ տեղի սպասատուները ունեցան մեծագոյն դերը տեսնելու այն, ինչ Յիսուս կատարեց: Հաւատալով Անոր, ծառայեցին Յիսուսի, եւ թակոյկները տարին տաճարապետին, որ ինքն ալ մաս դառնայ այս աստուածային յայտնութեանը՝ ըմպելով ընտիր գինին: Ի՞նչու իր աշակերտները չհամտեսեցին գինին: Հարսանեաց ընթացքին Յիսուս տակաւին կը մարկերտները չհամտեսեցին գինին: Հարսանեաց ընթացքին Յիսուս տակաւին կը մարկերտներ իր աշակերտները՝ սորվեցնելով անոնց ծառայասիրութիւն: Մինչ տաճարապետն ու սպասատուները արդէն վարժուած էին ծառայասիրութեան ոգիին, քանզի սպասատուները խոնարհաբար կը ծառայէին իրենց տաճարապետին եւ վերջինը իր տիրոջը: Յիսուս իր խօսքով եւ գործով սորվեցուց իր աշակերտներուն դառնալու Աստուծոյ սպասատուներ եւ ունենալ ծառայասիրութեան ու խոնարհութեան առաքիւնութիւն:

Ընթերցողը առանց բացատրութեան տեղեակ է, որ հրաշք մը տեղի ունեցաւ եւ վեց թակոյկները գինիով լեցուեցան: Արդեօք թուլատրելի՞ էր շուրի թակոյկներու մէջ գինիով լեցնել: Այդ թակոյկները կը գործածուէին միայն հրէական մաքրման համար: Ես կը կարծեմ, որ թուլատրելի չէր լեցնել թակոյկները գինիով: Յիսուսի կատարած հրաշքով հրէականութիւնը այլափոխուեց Աստուծոյ զօրութեանը ի Քրիստոս: Փոխան շուրի գործածման, իր հետեւողները պիտի մաքրուին Քրիստոսի ճշմարիտ արիւնով: Յովհաննոս Աւետարանը կ'ընդգծէ, որ Յիսուս կատարեց այս հրաշքը Պասեքէն առաջ: Երկու տարի ետքը, միեւնոյն տօնական շրջանին, ան պիտի փոխէ գինին իր արեանը՝ պատարագուելով խաչի վրայ:

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

«Եւ իբրեւ ճաշակեաց տաճարապետն զշուրն գինի եղեալ, եւ ոչ գիտէր ուստի իցէ, բայց սպասատրքն գիտէին՝ որք արկին զշուրն, խօսի ընդ փեսային տաճարապետն եւ ասէ. Ամենայն մարդ զանոյշ գինի յառաջագոյն պաշտէ, եւ յորժամ արբենան՝ յայնժամ զյոռին. դու պահեցեր զանոյշ գինի՜ մինչեւ ցայժմ: Զայս արար սկիզբն մշանաց Յիսուս ի Կանա Գալիլեացոց, եւ յայտնեաց զփառս իւր, եւ հաւատացին ի նա աշակերտքն նորա»:

Այժմ տաճարապետը կարեւոր դեր կը կատարէ՝ հաստատելով Քրիստոսի հրաշքը, առանց իմանալու ինչ կատարուեցաւ, եւ որտեղէն գինին եկաւ, սակայն հե-

դիմակը առանց յապաղելու կը յայտարարէ՝ ըսելով. «Բայց սպասաւորքն գիտէին՝ որք արկին զջուրն»։ Բնագրին մէջ սպասաւորները վկայութիւն տալու դեր ունին, բայց տաճարապետը կը հաստատէ տուեալ վկայութիւնը՝ խոստովանելով գինիի ընտիր ըլլալը։ Ինչպէս որ տաճարապետը տեղեակ չէր որտեղէն գինին եկաւ, այնպէս ալ հրեաները տեղեակ չէին՝ Յիսուս որտեղէն կուգար (Յովհ. է 27)։ Տաճարապետը գինին համտեսելէ ետք փեսային կը հարցնէ, թէ Ի՞նչու ընտիր գինին չմատուցուեց խրախճանքի սկիզբը։ Այն խօսքը, թէ «Դու պահեցեր զանոյշ գինիդ մինչեւ ցայժմ» խորհրդանշիչն է Մեսիայի գալստեան օրուան։ Ան իր պատարագումով փոխեց գինիին մշամակութիւնն ու իմաստը։ Իր ներկայացուցած «անոյշ» գինին դարձաւ փրկութիւն տուող ու փրկութեան առաջնորդող միակ «մշանը»։ Յիսուս իր մարդացումով փոխեց հրեական ջուրը քրիստոնէական գինիի։

Այստեղ կ'աւարտի հրաշքի պատումը։ Ընթերցողին պարտականութիւնն է եւթադրել, թէ ինչ պատահեցաւ ետքը։ Հեղինակը հետաքրքրուած չէ նկարագրել փեսային պատասխանը, ոչ ալ տաճարապետին կարծիքը։ Հեղինակը փաստեց իր ընթերցողին, որ Յիսուս իր առաջին հրաշքը գործեց Գալիլիայի Կանա քաղաքին մէջ, հարսանեաց տօնախմբութեան ընթացքին, եւ բացալայտեց Աստուծոյ փառքը։

Այս հրաշքը ունի նաեւ յայտնութեամբական մշամակութիւն։ Աստուծոյ թագաւորութիւնը, որ Յիսուս քարոզեց, հրաւեր մըն էր մեծագոյն հարսանեաց հանդէսի՝ պատրաստուած Աստուծոյ կողմէ։ Այս հանդէսի փեսան Քրիստոսն է, որ կը հրաւիրէ անոնց, որոնք արժանի են ուտելու եւ խմելու իր մարմինն ու արիւնը։ Աստուած կ'ընդունի միայն անոնց, որոնք կը մասնակցին իր «հարսանեաց խրախճանքին» հաւատքով, սիրով եւ ցնծութեամբ։

